

המניח פרק שלישי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) לקמן מה: (ב) [ע' תוס']
במוצות ל: בד"ה רב אשי,
(ג) שבת קי, (ד) שבת שס.
צ"ה יב: יבמות עז:
סנהדרין סב: (ה) [שמות
בכא], (ו) [ויקרא כד:] (ז) [ז'
דמיא שבת קז:]

תורה אור השלם

1. או נודע כי שור נגח
הוא מתמול שלשם ולא
ששמרנו בעליו שלם
שלשם שור תחת השור
והפמת יהיה לו:
שמות כא לו
2. וכי יגף שור איש את
שור רעהו וזמת ומקצו
אם השור ההי וקצו את
הספס וגם הזמת
שמות כא לה
והקצו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' למה יצא
להחמיר: (ב) רש"י ד"ה
חזן מחובל וכו' צפרק
האורג. נ"ב ד' קו ע"א:

מוסף רע"י

[illegible]

דבינו חננאל (המשך)

[illegible]

מועד אמרינן צפ"ק (דף י:) בעלים
היה לו וגו' לניזק: הכי נמי. דס"ל תס
שור שנגח ד' וה': ר"י אומר תס
ה וילא והזיק ומועד פטור: דכתיבי
הראי. כדמפרש התם: זה נוטל חלי

החי. ששור חציו י"ב סלעין ופלגא
בשביל תשלומין שלו שלא שור אלא
ה' סלעים: אם הקל לא ר"ע. אלא
נר' יהודה תם קל קרי ליה: ר"מ
בבב שבה נבילה דניזק הוי. דלית
להו שום שותפות: וייינו דקשיא
ליה לר"י. דשמעינן ליה בבביתא
דלקמן דקאמר יכול שור שור ה'
סלעים שנגח לשור שור מנה כו'
דהא דקאמר יכול משום דקשיא ליה
הכי כיון דלדידיה ס"ל דחם רחמנא
עליה דמויק למשקל בשבחה יכול שור
שור חמש סלעים שנגח לשור שור
מנה והנבילה יפה ג' וזוים דשקיל
מויק חצי החי דהו שני סלעים ופלגא
וחצי המת דהו היזן סלעים ורביע:
אמרם וכי היזן מלינו מויק נשכר.

שאינו מפקיד כלום לדע"ג דקאמ"ר
ר"י לעיל דמוזיק שקיל בשבחה
בשלומו ח"ג מיהא איתא ומפקיד
ע"ה משור החי: שלם ישלם. במועד
כתיב אלף שני בשלושים כתב לך
אחד לתם ואחד למועד לומר בעלים
משלמין ואין הבעלים נוטלין;
והנצי"ה יפה שלשים וזו. שהוקרה
הנצי"ה משמחה דשקיל מוזיק חמשה
וזוי באתון י' וזוי שהשכיחה דהא לא
מטי פסידא לניזק דהוא נמי מרוח
ה' דינר: אם כן מצינו לר"י אם
משלם יוסת מחלי נזק. א"כ דלא דריש
ר"י פחת שפחתו מיתה מחזיק
בחי מצינו בתם משלם יוסת מחלי
נזק והיכי דמי שור שזה נ' שנגח
לשור שזה מ' והנצי"ה יפה כ' והוי
נזק כ' ופגלא נזקא עשרה וכי פלגי
חלי חי וחלי מת נוטל נזק בחי כ"ה
ובמת י' הרי [ל"ה] נמלא מוזיק משלם
יוסתר מחלי נזק דבשלמא לר"מ לא
משלם אלף חלי נזק שפחתו מיתה
אלף חלי נזק נמי דהיכא דמטי חלי
החי יוסתר מנזק שלם נפקא ליה האי
דלא שקיל נזק חלי החי מקל וסומר
ממועד כדקמי לעיל מה מועד חמור
אינו משלם אלף מה שהיזק תם הקל
לא כ"ש אבל הכא דליכא למימר הכי
דלא פחות ממנה שהיזק משלם ומייהו
טפי מחלי נזק איכא: א"ס ליה
לרבי יואלי פחת שפחתו מיתה

הלך בזהו גמי מקרא נפא לא
 ללא שקיל אלא חיי נוק: "א"ב.
 לפתח שפתתו מיתה לחור אתה
 לכחוב את המה יחזון מאי וגם ש"מ
 רמתי דשפתיה רחמנא בשבחה:
בתנ"י שורו צדיק פטור.
 דקיימא לן (לעיל טו.) פטור
 בעמיתו ולא שור בעמיתו: שורו
 שהלויק את הגדיש בשבט חייב
 חיי נוק דמאונה הוא: גמ' כל
 המקלקלן פטורין. לענין שבת:
 חוץ מחובל ומציער. כדמפרש
 ר' חובל חייב ומדאכר רחמנא
 בלי דמקלקל הוא: אינה משנה.
 שלא ילא משום נובע הוא דמחייב:
 אף

৭৯

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed

תם חמור ממועד וכי תימא הכ נמי כדתנן
(א) יהודה אומר תם חייב ומועד פטור אימר
דשמעת ליה לרבי יהודה לענין שמירה
דכתיבי קראי לענין תשלומין מי שמעת ליה
והתניא רבי יהודה אומר יכול שור שוה מנה
שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה
סלע זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל
חצי החי וחצי המת אמרת וכי מועד למה
(ב) יוצא להחמיר עליו או להקל עליו הוי אומר
להחמיר עליו ומה מועד אינו משלם אלא
מה שהזיק תם הקל לא כ"ש אלא א"ר
יוחנן "שבח נבילה איכא בינייהו דמ"ס
דניזק הוי ומ"ס פלגא והיינו דקא קשיא
ליה לר"י השתא דאמרת תם רחמנא עילויה
דמוזק דשקיל בשבחא יכול שור שוה חמש
סלעים שנגח שור שוה מנה והנבילה יפה
חמשים וזו זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה
נוטל חצי החי וחצי המת אמרת היכן מצינו
מוזק נשכר שוה נשכר ואומר י"ש שלם
בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין מאי
ואומר וכי תימא הני מילי היכא דאיכא
פסידא לניזק אבל היכא דליכא פסידא לניזק
כגון שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה
חמש סלעים והנבילה יפה שלשים וזו שקיל
נמי מוזק בשבחא ואומר שלם י"ש שלם בעלים
משלמין ואין בעלים נוטלין א"ל רב אחא
בר תחליפא לרבא א"כ מצינו לרבי יהודה
תם משלם יותר מחצי נזק והתורה אמרה
(ג) ומכרו את השור החי וחצו את כספו אית
ליה לר"י פחת שפחתה מיתה מחצין בחי
מנא ליה (ד) מוגם את המת יחצון והא אפקיה
ר' יהודה לזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה
נוטל חצי החי וחצי המת א"כ נכתוב קרא
ואת המת מאי וגם ש"מ תרתי: **מתני'** י"ש
חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו
פטור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו
הייכצד שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב
שורו שסימא את עין עבדו והפיל את שינו
פטור והוא שסימא את עין עבדו והפיל את
שינו חייב שורו שחבל באביו ובאמו חייב
והוא שחבל באביו ואמו פטור שורו שהדליק
את הגדיש בשבת חייב (ה) והוא שהדליק את
הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב
בנפשו: **גמ'** (ו) תני רבי אבהו קמיה דרבי
יוחנן כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל
ומבעיר א"ל (ז) פוק תני לברא חובל ומבעיר
אינה משנה ואם תימצי לומר משנה יחובל
בצריך לכלבו "מבעיר בצריך לאפרו תנן
שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא
שהדליק את הגדיש בשבת פטור וקתני
הוא דומיא דשורו מה שורו דלא קבעי ליה

אך

(א) מדאנטוויך קרא למישרי מילה מכלל ד
 הוא מכלל דמקלקל בהצטרה חייב כגון השורף
 מקלקל על מנת לתקן. והא" (דמנן) נזר הדם אע"

מפסיד יחיה זה נשכר. אמ' ליה
 אין שם הדיקון אין לבדוק כלום.
 יוהא פלג, נמצא שם מושלם יתר
 צו נמצא ע"ה פתחה הנבילה ואינה
 ה צו נמצא מושלם יתר אע" חצי
 המצניז כוהי. לישנא אחרינא א'

מצינו חם חמור ממועד. וא"ת והא ר"י אית ליה (לקמן דף מה:) דל תמות בזמקומה עומדת וי"ל דה"פ מזינו דל תמות חמור מזל מועד ומייתי מבזרייתא דשור שיה מנה כו' ומה דל מועד דחמור אין משלם אלא מה שהזיק דל תמות הקל לל כל שכן: **והחומר אשרה ומרנה.**

לְאוֹ מִשּׁוֹם לְשִׁחְתָּמֶּע פִּשְׁתִּיָּה דְקָרָא
 חֲמִין דְקָרָא לֹא מִשְׁמַע כֻּלָּא אֲלֵא יִי' לִי
 דִּיהֶ'ק וְהַחֲוִירָה אֲמַרְה וּמְכֹר וְיִי' רִי'
 לֹא מִפְּרָא לְקָרָא לְשִׁחְתָּלִם כֹּל שְׁעָה
 יוֹתֵר מִחֲזִי דֵהָא שְׁמַעִין לִיה לְרִי'
 דְּהֵית חֲמִין לְקַמְן בִּפְ' שׁוֹר שְׁנַגַּח ד'
 (ד' לֵא) אֲמַר לֵבָן לְשִׁחְתָּמֶּע מִשְׁלֵם
 נֹקֶשׁ שְׁלֵם וְחִינִי הַחֹל מִשְׁלֵם לֵבָן נֹקֶשׁ:
שׁוֹרָר שְׁבִיִּישׁ פְּמוֹר. אֲעֵר וּרְפוּ
 וְשִׁבְתָּ וְדַמִּי וְלִדּוֹת לֹא חֲשִׁיב

מֵאִסּוֹ שְׁמַעֲיִין מִמַּתִּיָּתִין דְּהַחֲבֹל
(לְקַמֵּן דָּף פו.) וְאֵלֶּיךָ דְּבוֹשֶׁת נִמִּי קָמִי
הֵתָם מִ"מ תִּנָּח הֵכָּה לְדַקְדָּק הֵאָה
דּוּמִיָּא דְּשׁוּרוֹ אִו שׁוּרוֹ דּוּמִיָּא דְּלִידִּה
וְכֵן שׁוֹר שְׁדִלִּיק הַגְדִּישׁ אֲכֻטְרִיךְ
לְהֵכִי דְּכִרְאִיתָ בְּגִמְרָא דְּלִמִּיתָלָא
אֲחִירִיתִי לֹא אֲכֻטְרִיךְ דְּפִשְׁטָא דְּחִיבִי
לְדַעֲנִין שׁוּרוֹ מַה לִּי שְׁבֵת וּמַה לִּי חוֹל
וְאִגַּב הִדְלִיק הַגְדִּישׁ דְּמִיירִי גִדְּוֹן
בְּנַפְשׁוֹ קָמִי חֲבַל חֲבִצִּי וְאִמּוֹ אֲכַל
שׁוּרוֹ שְׁסִימָא אֵת עֵין עֲבָדוֹ אֲכֻטְרִיךְ
שְׁאֵעִ"פ שְׁבַעֲמָנו חִיב שְׁשׁוּרוֹ פְּטוֹר
דִּהָא לֹא אֲשַׁמְעִינָא בְּזוּס מִנְהִי:
חֻבְרָא וְצִירִי לְכַבְּבוֹ מְבַעֲרִי וְצִירִי
לְאַפְרוֹ. בְּרִינוֹ שְׁמוּלָא פִירֶשׁ

ד'ר' אצוה סבר כר"ש דלמנו מקלקל
בצחצורה חייב ורבי יוחנן ס"ל כר'
היהודה דלמנו מקלקל בצחצורה
ובצחצורה פטור ואריך לכלבו או
ולאפרו לא חשיב מקלקל אלא מתקן
דחייב אפי' לר"י וקשה דל"כ אמאי
אמאי פוק תמי לברא אטו משום
דס"ל כר"י מאן דלמנו כרבי שמעון
משמיקין ליה דכ"ג פריך בפ"ק
דחולין (דף טו.) ע"כ נראה דר' אצוה
ורבי יוחנן אליבא דר"ש פליגי דרבי
אצוה כר"ש כדאיתא פרק האורג (שם
דף קו. ו) ושם ד"ה חזן) ורבי יוחנן סבר
דאפי' רבי שמעון צעי תקון קצת
ומיהו לא חשיב תקון שימחייב בך
לרבי יהודה או לר"ש בשאר מלאכות
דלחין דרך לחבול בחצירו ליתן לכלבו
ולשירוף גדיש בעבור אפר וטועמא
בחובל ומצטיר כדמפרש התם בפרק
האורג משום דגמר ממילה והצערת
בזה כהן וא"ת ואמאי מחייב רבי אצוה
הא כיון דאנ"פ שאין צריך כלל מלאכה שאינה
צריכה לגופה היא דלע"ג דמחייב
ר"ש מקלקל בצחצורה מי"מ צעין
לצריכה לגופה כדמוכח בריש הגתות
(פנהדרין דף פד: ושם ד"ה מאן) ובשלהי
כל כתבי (שם דף קכא.) ובפרק כלל
גדול (שם דף עה. ושם ד"ה טפ) ובשלהי
ספק אכל (ברכות דף כ.) ואור"י דכל
הנך סוגיות כרבי יוחנן וההיא דספק
אכל ופרק כל כתבי דהוי ברייתא
איתא למימר דההוא תנא סבר
כר"י בחדא ורביי שמעון בחדא
וע"ל

טעמא זמס' שצט צפרק האורג
שריפת צת כהן שצצת דמקלקל ה
דאינהו נמי פטירי: צצריך לצצצו. דהוי

אזת תשלומי הור וחולק עמו במת רבחי, ואע"פ שזה מפיסד יהיה זה נשכר. אמ' ליה
 מהי מחצית ביה, כלומר המזיק המזיק, ואם אין שם ההזיק אין למוזיק כלום.
 לרבא, לדידך דאמרת לך יהודה פת שפתותיה פלגי, נמצא עמ' משל יתר
 שנה שוה ר' והגבילה יפה ר' וזו נמצא חצי נזק ע"ה פתחה הגבילה ואינה
 חצי דאמ' פלגי חייב המזיק לנזק פיהו וזו נמצא משל יתר על חצי
 חצי גזונה אית ליה לך יהודה פת שפתותיה מהי מחצית ביה, לישנא אחרינא

צ א ב מיי פ"ו מהל'
מקו ממון הלכה ח
קמג עשין ק"טש"ע ח"מ
סי מג טע"ב:
צב ג טוש"ע שם בגמ':
צב ד ה מיי פ"ו מהל'
חזק ממון הל' ג מהל'
שם טוש"ע ח"מ סי' מה
טע"ף א וטע"ב:
צג ו מיי פ"ד מהל' חובל
ומזיק הל' ח ופ"א
מהל' שבת הל' א ופ"ב
הלכה ז שני הל' י ופ"ב
הלכה א קמג לנחין קס
ועשין ע"א:
צד ז מיי פ"ח מהל' שבת
הל' ז:
צה ח מיי שם פ"ב הל'
ה:

רבינו חננאל

הם חמור ומעורר י
המערב כתי' ביה של
ישל שור תחת השור
לא ירענה דהמת מוק
שקול לה' מא' טמ' כח
המור היה לו אלא ללמדך
שהיו לזקוק והמור ממה
שהיה שור המה חמור
בחי' משל, משה פתח
הנבלה על הניקן ואם
לא המוק כלום. ואם
'אמ' בתם כפחת הנבלה
משלם עם המוק, נמצא
וזמרא בתם מן המועד,
כי מה שאתן מושלם
המור מעני' הים. וכן
שלם לר' יהודה עם חמור
לזה, דתנן ר' יהודה אומ'
עם חייב מועד שור חסר
כר', ואסור' מעני' פתח
דכתיב קרא, אבל לענין
תשלומין לא אמר ר'
יהודה, ועוד, והנצי"ב
יהודה אומ' יכול שור
שה' מנה שנגח שור שור
ה' שלמים ונבלה יפה
סלע כר', ונרחו פחת
ורפיק ר' יוחנן פחת
נבלה בורח הכל דניקן
היה, ונבלה שכל איכא
כר' בייחוד. ר' מאיר סבר,
דניקן חור דר' יהודה פלג,
וקניט רתני כבייחוד קרא
חשית לר' יהודה השאה
'אמר' חס רחמ' עליה
דמוק ולא שילם כפיחיה
דניקן שבחא, יכול שור
שוה ה' שלמים שנגח
שור שור ק' והנבלה יפה
זו ה', וחולקת עליה
וחצי המה, נמצא המוק
ניח ותר ממנו שור
כלול, היכן שניקן מוק
נשכר, ואמ' שילם.
מא' ואמ', כל ידמי' מיל
מילי יאמרתו היכן מצני'
מוק נשכר יתי מילי היכא
דאית לי פסידא לניקן
שלא אית המסדו חור
נשכר, אבל היכא היכא
נשכר, אית פסידא לניקן, בנות
שור שור ה' שלמים, שכן
כ' זו ה' מלשן שורן שור
ה' שנגח ושבתה הנבלה
ושל' זו דשקיל האי
כ"ה וזו והאי כ"ה
שנגח המוק נטל דמי
שורו חור וחוספה ה', זו,
לפיכך כתי' שלם ישלם
הבעלם משלמין כל
נטולין, אמ' ליה ביד ארר
דברתו ידמי' כי חס
רחמ' עליו מוקד דשקיל
בשבתה אבד לית' האי
פסידא לניקן אבל היכא
דאית לי פסידא לניקן
אבד, מרגלי רחמנא גבי
מועד שלם ישלם תשלומי
מעלי' מכלל דאם אצי'
מפסידת דניקן תשלומי, וכן